Rakennusneuvos Pekka Rajajärvi
Monontie 12 19210 LUSI
pekka.rajajarvi@hotmail.fi
p. 040 7268 260

Lausunto 25.10.2018

Eduskunta, hallintovaliokunta,
hav@eduskunta.fi
Viite: HE 18/2018

Asia: ***Kirjallinen asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 18/2018 vp) väestönsuojien rakentamisen osalta.***

Toimin sisäministeriössä toimistoinsinöörinä vuodesta 1977 vuoden 2016 alkupuolelle, vastuualueenani väestönsuojien rakentaminen. Olen kerännyt tähän lausuntoon nykyisestä laista kertyneitä ongelmakohtia vuosina 2011-2016. Pelastuslakia muutettiin viimeksi 1.7.2011, laissa on pieniä epätarkkuuksia, jotka tulee tarkentaa ja korjata nyt tapahtuvan lain uudistuksen yhteydessä. Yhteiskunnan ilmapiiri on juuri nyt myötämielinen turvallisuusajattelulle. **Väestönsuojien rakentaminen koko kansalle, on nähtävänä kokonaismaanpuolustukseen liittyvänä turvallisuustekijänä eikä asuntorakentamisena**. Lopettamalla väestönsuojien rakentaminen, on se turvallisuuden tuotto korvattava jollain muulla tavalla, ehkä kalliimmalla maanpuolustuksella. Väestönsuojien rakentamista voidaan aina kehittää ja järkevöittää, keskittymällä enenevässä määrin asuinrakennusten väestönsuojien rakentamiseen. Lakiluonnoksessa väestönsuojien rakentamisvelvoitteen raja vastaa nykyistä lakia, hyvä näin. Lakimuutoksessa tulee panostaa vanhojen suojien kunnostamiseen, väestönsuojien tarkastajien pätevyysvaatimuksiin, isojen yhteissuojien koon mitoitukseen huomioimalla yö- ja päiväkäyttö sekä kevytrakenteisten rakennusten rakentamisvelvoitteesta luopumiseen.
Tämän lausunnon liitteenä on pykäläkohtainen lakiversio sekä lain perustelut, johon tulee kirjoittaa mitä lain laatija kullakin pykälällä tarkoittaa. Lausunnon lopussa on lain pykäläkohtainen esitys, punainen teksti muutosta nykyiseen lakiin. Lisäksi olen tehnyt yleisperusteluihin muutosesitykset, toimitan ne tarvittaessa.

Lista lakiluonnoksen muutosta kaipaavat kohdat:

1. Poikkeukset yleisestä rakentamisvelvoitteesta pitäisi siirtää samaan pykälään (73 §), pykälät ovat nyt hajallaan, paikallisviranomaisen olisi helpompi hahmottaa milloin väestönsuoja pitää rakentaa.
2. Kevytrakenteiset rakennukset joihin väestönsuojan rakentaminen olisi kohtuuttoman kallista, (71 §) aiheuttaa tulkintavaikeuksia ja näille rakennuksille voidaan 75 §:n perusteella myöntää vapautus. Lakipykäliin pitää kirjoittaa tilastokeskuksen mukainen luettelo niistä rakennustyypeistä, joita velvoite ei koske.
3. Hiekkasuodattimella varustettujen väestönsuojien kunnostamiselle annetaan takaraja 10-15 vuotta.
4. Väestönsuojatarkastajien pätevyydestä sanottaisiin jotain lain perusteluissa. Väestönsuojien määräaikaistarkastus 10 vuoden välein siirtyi 2011 pelastusviranomaisilta yksityisille. Nykyisin ei ole mitään vaatimuksia tarkastuksia tekeville henkilöille. Väestönsuojien rahallinen arvo on 4,2 miljardia euroa ja niistä kannattaa pitää huolta.
5. Tarpeettomaksi käynyt väestönsuoja voidaan poistaa rakennuslupakäsittelyn kautta.
6. Valmiin rakennuksen korottamisen säädös vaatii termimuutosta, ullakko pitää korvata sanalla ”lisäkerros”.
7. Rakennusluvan myöntävä viranomaisen helpotuspäätös pitäisi lähettää tiedoksi sisäministeriöön.
8. Nykyisin sisäministeriö voi antaa vapautuksen kunnan hakemukseen jonkin alueen väestönsuojista. Näitä hakemuksia ei ole ollut yhtään. Tämä pykälä voidaan jättää kokonaan pois.
9. Laajennetaan rakennusvalvontaviranomaisen helpotuspäätöksien koskemista kaikkiin valtioneuvoston asetuksen kohtiin. Vain väestönsuojan koosta ja väestönsuojaan kuljettavasta matkasta voi antaa helpotuksen.
10. Riittävän suuren (1000 m^2) ja rakennusten käyttötarkoitukseltaan monipuolisen aluerakentamisen väestönsuojapaikkojen mitoituksessa saadaan käyttää ns. yö- ja päivämitoitusta.
11. Opetusalan rakennusten väestönsuojan koon mitoittaminen henkilömäärän mukaan tuo useimmiten kohtuuttoman suuren väestönsuojan. Mitoitus tulisi muuttaa prosenttiperusteiseksi.
12. Väestönsuojien kustannusten määrittelyssä käytetään sisäministeriön laatimaa hintalaskelmaa. ARA:n hintamäärittely perustuu pelkkään puhelinhaastatteluun.

LAKIPYKÄLÄT; Punainen teksti muutosta hallituksen lakiesitykseen. Keltainen ylimaalaus siirto 73 pykälään.

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

71 § 1 momentti

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta ~~eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin~~. ks. 73 pykälä

71 § 2 momentti

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliömetriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto~~-, varasto-~~ ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliömetriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

71 § 3 momentti

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemuksen vireille tuloa.

71 § 4 momentti

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Väestönsuojan kunnostamisvelvollisuus muutos- ja korjaustyön yhteydessä

72 § 1 momentti

Jos rakennuksessa, jossa on väestönsuoja, tehdään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 125 §:n mukainen rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva korjaus- tai muutostyö tai käyttötarkoituksen muutos, myös väestönsuoja on kunnostettava siten, että se täyttää soveltuvin osin 74 §:ssä ja sen nojalla säädetyt väestönsuojan teknisiä yksityiskohtia koskevat vaatimukset.

Vuosina 1959-1971 hiekkasuodattimilla varustetut väestönsuojat tulee saneerata viimeistään vuoteen 2028 mennessä. Tarpeettoman väestönsuojan voi poistaa käytöstä rakennuslupakäsittelyn kautta.

73 § Poikkeus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta

Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotantorakennuksia, *erillisiä varasto, urheilu- ja kuntoilurakennuksia sekä pysäköintitiloja, eikä niitä oteta lukuun määrättäessä väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta tai väestönsuojan kokoa määrättäessä.*

Olemassa olevassa rakennuksessa tehtävää rakennuksen rakentamiseen verrattavaa rakennuslupaa edellyttävää korjaus- tai muutostyötä, joka samalla lisää rakennuksen kerrosalaa kellarissa, tai ~~ullakolla~~ rakennetaan lisäkerroksia.

74 § **Väestönsuojien rakenteelliset ja muut vaatimukset**

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville suoja asevaikutuksilta ja rakennussortumilta sekä ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta. Väestönsuojan lämpötilan, ilmanlaadun ja hygieenisen varustetason tulee olla tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista. Väestönsuojan teknisistä yksityiskohdista annetaan tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

75 § 1 mom Väestönsuojan rakentamisesta vapautus

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä. Vapautushakemuksista tehdyt päätökset tulee lähettää sisäministeriöön tiedoksi.

75 § 2 mom. Helpotukset valtioneuvoston- ja sisäministeriön asetuksesta

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää poikkeuksen tämän lain nojalla säädetyistä väestönsuojaa koskevista teknisistä vaatimuksista ~~tai koko- ja sijaintivaatimuksista~~, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

75 § 3 mom.
Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä pelastusviranomaisen arvion mukaan on ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.

76 § Väestönsuojan käyttö normaalioloissa ja käyttöönottovalmius
Väestönsuoja sekä väestönsuojeluvälineet ja -laitteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, että väestönsuoja voidaan ottaa käyttöön 72 tunnissa.

Perustelut:

71 § 1 momentti *Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä*

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, 1) pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske 2) maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä ~~3) muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.~~

Yliviivattu vaatimus siirtyy 73 pykälään tarkennetuin vaatimuksin, koska se sopii sinne paremmin maatilatalouden tuotantorakennusten kanssa.

1) Pysyvällä työskentelyllä säännöksessä tarkoitetaan vähintään yhden henkilön työskentelyä 8 tuntia arkipäivisin koko vuoden ajan tai vähintään kahden henkilön työskentelyä vähintään 6 kuukauden ajan 8 tuntia arkipäivisin. (Tämä on jo voimassa olevan lain perusteluissa)

Voimassa olevan lainsäädännön tulkinnassa, opetus- ja hoitoalan rakennusten väestönsuojan koko mitoittamisessa on kuntien kesken suuria vaihteluja. Esimerkiksi Helsingin ja Vantaan kaupungit käyttävät opetus- ja hoitoalan rakennusten väestönsuojan koon mitoittamisessa 2 % kerrosalasta. Väestönsuojien mitoitusta muutettiin valtioneuvoston asetuksella vuonna 1999 prosenttimitoituksesta (2%) siten, että opetus- ja hoitoalan rakennusten väestönsuojien koko tulisi mitoittaa keskimääräisen henkilömäärän mukaan. Henkilömäärä mitoitus tuottaa usein kohtuuttoman suuren suojan, jonka kustannukset ovat jopa 7 % rakennuksen kokonaiskustannuksista, myös näin isolle väestönsuojalle on vaikea löytää toimivaa normaaliolojen käyttöä. Suunnittelun yhteydessä joudutaan käymään turhaan useita neuvotteluja, sopivan kokoisen ja kustannuksiltaan siedettävän väestönsuojan määrittelemiseksi. Paikalliset viranomaiset ovat oikeutettuja myöntämään helpotuksia väestönsuojan koosta, väestönsuojan korkeiden kustannusten vuoksi.

Opetus- ja hoitoalan rakennusten koko määräytyisi jatkossa prosenttimitoituksen mukaan, joka olisi enintään 3 % kerrosalasta. Hoitoalan rakennuksissa ei ole havaittu saamaa ilmiötä kuin opetusalan rakennuksissa, mutta uusi prosenttimitoitus helpottaisi ja tasapuolistaisi paikallisten viranomaisten päätöksiä. Poikkeus olojen evakuointitilanteessa koulut toimisivat kokoontumispaikkoina, jolloin niiden väestönsuojat olisivat hyvinkin tarpeellisia.

Pelastuslain uudistuksen yhteydessä tarkistetaan myös valtioneuvoston asetusta väestönsuojista 408/2011, samalla voitaisiin kohtuullistaa kyseisten rakennusten väestönsuojien koko. Henkilömäärämitoitusta on aiemmin käytetty teollisuudessa suojan kokoa pienentävänä ja se saisi jatkua edelleen.

Esimerkki Kirkkonummen peruskoulun ja päiväkodin väestönsuojan koon ja kustannusten määrittelystä.
Suunnitteilla olevan oppimiskeskuksen väestönsuojan laskelma vuonna 2018:
Koulun rakennuskustannukset 33 490 000 € + ALV 24 %= 41 527 600 €
Rakennusten kerrosala 13 000 m2
Oppilasmäärä 1 550 hlö
Rakennuskustannuksista väestönsuojan helpotuksen raja 4 % on 1 661 104 €
Keskimääräinen oppilasmäärä pelastuslaitoksen mukaan 10 % vähennys, 1395 hlö
Rakennuttajan esitys 30 % vähennys mitoituksesta, mitoittava 1085 hlö
Väestönsuojan rakentamiskustannukset 2689 €/m^2ALV 24 %

Väestönsuojan mitoitusvaihtoehdot:			henkilöt	kustannus €	%
koko henkilömäärä	1550 sp x 0,75 =	1162 m2	1 550 sp	3.124 618,-	7,5
supistettu henkilömäärä 10 %	1395 sp x 0,75=	1046 m2	1 395 sp	2.812 694,-	6,8
supistettu henkilömäärä 30 %	1085 sp x 0,75=	814 m2	1 085 sp	2.188 846,-	5,3
helpotus osuus enintään (4 %)	1 661 104/2689=	618 m2	824 sp	1.661 104,-	4,0
prosenttimitoitus 2 % kerrosalasta	13 000 m^2 x 2% =	260 m2	347 sp	699 140,-	1,7
uusi mitoitus 3 % kerrosalasta	13 000 m^2 x 3% =	390 m2	520 sp	1.048 710,-	2,5

Esimerkki Itä-Suonen yliopiston (Joensuu) väestönsuojien rakentamisesta vuodelta 2018.

Ollaan hakemassa rakennuslupaa noin 4000 kem^2 konservatoriolle. Suojan kokoa määriteltäessä pitää tietää paljonko keskimäärin rakennuksessa on oppilaita ja henkilökuntaa.

Aiemmin rakennettujen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala 92 172 kem^2
Yliopiston koko oppilasmäärä on 9000 hlö
Opetushenkilöstön määrä
Yliopistolle on rakennettu yhteensä 21 kpl väestönsuojia ja niiden pinta-ala on 1550 m2
Väestönsuojapaikkoja yliopiston rakennuksissa on yhteensä 2500.
Väestönsuojista kolme (214 m2) on rakennettu vuoden 1999 jälkeen, jolloin mitoitus muuttui henkilöperusteiseksi. Keskimääräisen henkilömäärän määrittely yliopistoissa on erittäin vaikeaa.

2) Näitä rakennuksia voisivat olla esimerkiksi parakeista muodostettu tilapäinen koulurakennus tai muussa käyttötarkoituksessa oleva tilapäinen rakennus.

71 § 2 momentti

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliömetriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, ~~varasto~~ ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliömetriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset ovat tulkinneet pääkaupunkiseudulla tahallaan, vastoin sisäministeriön ohjeistusta virheellisesti, mikä rakennuksen osa kuuluu väestönsuojan rakentamisvelvoitteen piiriin ja mikä ei. Nykyisen pelastuslain ja sen perustelujen mukaan kaikki ne rakennuksen osat, jotka lasketaan kerrosalaan vaikuttaa väestönsuojan rakentamisvelvoitteeseen, ellei siitä nimenomaan ole toisin sanottu pelastuslaissa. Lain laadinnassa on tarkoitus, että sitä sovelletaan koko maassa samalla tavalla. Tästä aiheutuu erityisesti lisätyötä suunnittelijoille, kun joka kunnassa pitää käydä läpi, mitä määräystä noudatetaan.

Erillisten varastorakennusten osalta väestönsuojien rakentamisvelvollisuus poistuisi.

Ote Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston tulkintaohjeesta:

a) Ei väestönsuojaa mitoittava kerrosala = yleensä asemakaavan sallima lisäkerrosala
• asumista palveleva kerho-, askartelu-, huolto- ja varastotila
• porrashuoneen lisäkerrosala, lasitettu kuisti, viherhuone jne.
• julkisivun paksuus, joka ylittää 250mm
• autosuoja, pysäköintilaitos
• tekninen tila kerroksessa ja katolla
Tarkempi lista löytyy internetistä: www.pksrava.fi/korttiluettelo/OHJEET/ARK 01

b) Opetus- ja hoitoalan rakennusten väestönsuojan koko mitoitetaan yleensä pinta-alaan perustuen ja tuotanto- ja varastorakennusten väestönsuojat mitoitetaan yleensä henkilömäärän mukaan.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan opetus- ja hoitoalan mitoitus tehdään yleensä keskimääräisen henkilömäärän mukaan. Tässä Helsingin kaupunki on ottanut täysin lainsäädännön vastaisen käytännön. Käyttävät kuitenkin teollisuuden väestönsuojien mitoituksessa valtioneuvoston asetuksen sallimaa henkilömäärämitoitusta.

71 § 3 momentti .
Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemuksen vireille tuloa.

Säännös on toiminut hyvin eikä vaadi muutosta

71 § 4 mom.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Yhden tai kahden rakennuksen väestönsuojasta ei käytetä nimitystä yhteissuoja. Varsinaisesta yhteissuojasta voidaan puhua silloin, kun väestönsuojan tarve on vähintään 1000 neliömetriä. Isojen yhteissuojien valmistumiselle voi olla pidempikin kuin 5 vuotta, ei kuitenkaan 10 vuotta pidempi.

Riittävän suuren alueen ja käyttötarkoitukseltaan monipuolisen aluerakentamisen väestönsuojapaikkojen mitoituksessa saadaan käyttää ns. yö- ja päivämitoitusta. Sellaisena voitaisiin pitää noin 1000 neliömetrin suuruista yhteissuojaa. Yömitoituksessa lasketaan 100 % kaikista asunnoista ja muut rakennukset 0 %:lla. Päivämitoituksessa asunnot lasketaan 50 % ja muut 0 %. Tästä aluerakentamisen väestönsuojien mitoitustavasta voitaisiin käyttää myös nimitystä ”asunnot ja muut rakennukset”.

Väestönsuoja on lakiehdotuksen mukaan tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen valtioneuvoston asetuksella tarkemmin määritellyn mukaisesti. Väestönsuojista pääosa (90%) tehdään rakennettavaan rakennukseen. Nykyisestä sääntelyä poiketen väestönsuojien saisi sijaita lähtökohtaisesti 500 metrin etäisyydellä asianomaisesta rakennuksesta.

72 § 1 momentti **V**äestönsuojan kunnostamisvelvollisuus muutos- ja korjaustyön

1)Jos rakennuksessa, jossa on väestönsuoja, tehdään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 125 §:n mukainen rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva korjaus- tai muutostyö tai käyttötarkoituksen muutos, myös väestönsuoja on kunnostettava siten, että se täyttää soveltuvin osin 74 §:ssä ja sen nojalla säädetyt väestönsuojan teknisiä yksityiskohtia koskevat vaatimukset.

2)Vuosina 1959-1971 hiekkasuodattimilla varustetut väestönsuojat tulee saneerata viimeistään vuoteen 2028 mennessä. 3)Tarpeettoman väestönsuojan voi poistaa käytöstä rakennuslupakäsittelyn kautta.

1) Säädöksen tulkinnassa on ollut suurta vaihtelua, Rakennustietosäätiön tekemässä KH05-00478 kortissa on sanottu tarkemmin milloin ja mitä väestönsuojan korjauksessa tehdään.

Asuinrakennuksissa ja teollisuudessa väestönsuojan kunnostamisen yhteydessä, ilmanvaihtolaitteiden mitoituksessa voitaisiin käyttää soveltuvin osin rakennuksen nykyistä henkilömäärää. Näin tehdään teollisuusrakennuksissa. Useimmiten 60-luvun asuinrakennuksissa asuu nykyisin huomattavasti vähemmän asukkaita, kuin väestönsuojan alkuperäinen mitoitus edellyttää. Nykyinen ilmanvaihtolaitteisto tuottaa huomattavasti suuremman ilmamäärän neliömetriä kohti, kuin alkuperäinen säädös on edellyttänyt. Ilmanvaihtolaitteiden lukumäärä määräytyy rakennetun väestönsuojan koon mukaan, yksi laite 45 neliömetriä kohti. Henkilömitoituksella vanhojen väestönsuojien saneerauksessa voitaisiin välttyä kalliin lisälaitteiston hankinnasta.

Väestönsuojan saneerauksen yhteydessä henkilöä kohti tarvittavana pinta-alana käytetään 0,75 neliömetriä. Väestönsuoja kunnostamisesta on tehtävä korjaussuunnitelma sekä väestönsuojapiirustus on päivitettävä.

Väestönsuojan kuntokartoituksen tekisivät väestönsuojien määräyksiin perehtyneet ja riittävän koulutuksen saaneet väestönsuojatarkastajat. Esimerkiksi FISE voisi järjestää tentin ja pitää listaa hyväksynnän saaneista väestönsuojatarkastajista, koulutuksesta vastaisivat eri tahot. Näin FISE toimii muillakin aloilla.
Suomessa on vuonna 2017 yhteensä 52 00 erillistä väestönsuojaa ja niiden rahallinen arvo on 4,2 miljardia euroa. Ennen 2011 lainuudistusta pelastusviranomaiset tekivät väestönsuojien tarkastukset 10 vuoden välein palotarkastusten yhteydessä. Palotarkastuksissa siirryttiin riskiperusteiseen tarkastukseen ja samalla pelastusviranomainen luopui väestönsuojien systemaattisista tarkastuksista. Väestönsuojat tulee tarkastaa 10 vuoden välein.

2) Pykälään lisätään väestönsuojien kunnostamiselle takaraja.

Hiekkasuodattimilla varustettujen väestönsuojien kunnostamisen tehostamiseksi voimassa oleva laki tarkennettaisiin 2 momentilla niin, että hiekkasuodattimilla varustettu väestönsuoja tulee nykyaikaistaa, riippumatta siitä tuleeko rakennukseen korjaus- tai muutostyö vuoteen 2028 mennessä. Kiinteistön omistajan on tehtävä suunnitelma väestönsuojan kunnostamiseksi viimeistään kymmenvuotistarkastuksen yhteydessä.

3) Tarpeettomaksi käyneiden väestönsuojien poistaminen käytöstä ja rekisteristä tapahtuisi rakennuslupakäsittelyn kautta. Varsinkin teollisuudessa henkilömäärän vähentymisen myötä tulee tilanteita, jossa väestönsuojapaikkoja on huomattavasti yli tarpeen. Väestönsuojien oikea määrä voidaan saattaa ajan tasalle tekemällä väestönsuojien kartoitus, samalla muutosluvalla voidaan poistaa tarpeettomat väestönsuojat ja kunnostaa jäljelle jäävät suojat vastaamaan soveltuvin osin nykyisiä määräyksiä.

Poikkeus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta

73 § 1 mom

1) Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotantorakennuksia, *erillisiä varasto, urheilu- ja kuntoilurakennuksia sekä pysäköintitiloja, eikä niitä oteta lukuun määrättäessä väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta tai väestönsuojan kokoa määrättäessä.*
tai
Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotantorakennuksia, 2) erillisiä varastorakennuksia ja varastotiloja, pysäköintitiloja sekä erillisiä urheilu- ja kuntoilurakennuksia, eikä niitä oteta lukuun määrättäessä väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta tai väestönsuojan kokoa.

3)Olemassa olevassa rakennuksessa tehtävää rakennuksen rakentamiseen verrattavaa rakennuslupaa edellyttävää korjaus- tai muutostyötä, joka samalla lisää rakennuksen kerrosalaa kellarissa, tai ~~ullakolla~~ rakennetaan lisäkerroksia.

1) Maatilatalouden tuotantorakennusten osalta laki on toiminut hyvin eikä tarvitse muutosta.

2) Väestönsuojan rakentamisvelvoitteen poistaminen kevytrakenteisten rakennusten osalta esitetyllä tavalla ei aina anna selkeää vastausta siihen, milloin rakennus on kevytrakenteinen ja milloin ei. Lain tekstissä tulee käyttää rakennusvalvontaviranomaisen käyttämiä rakennusten käyttötarkoitusluokitteluja. Luetellaan laissa ne rakennustyypit, joita velvoite ei koske, kuten nykyisessä laissa on sanottu maatilatalouden tuotantorakennuksista.

Erilliset varastorakennukset 71 ~~ja varastotilat~~, jotka kuuluvat rakennusluokittelun mukaan ryhmään K. Poistetaan niiltä velvoite kokonaan. Vuoden 2011 lainmuutoksen ansiosta erillisten varastorakennusten väestönsuojien määrä pieneni 40 kappaleesta 20:een, joten väestönsuojien kokonaisvähennys on vähäinen 20 kpl. ~~Kaikkien rakennusten varastotilojen poistaminen velvoitteen piiristä pudottaa muutaman väestönsuojan velvoitteesta.~~

Erilliset urheilu- ja kuntoilurakennukset 35, jotka kuuluvat rakennusluokituksen mukaan kokoontumisrakennuksiin G. Kokoontumisrakennusten ryhmästä poistetaan velvoite vain urheilu- ja kuntoilurakennuksilta. Tähän ryhmään kuuluvat myös **ratsastusmaneesit**, joille on myönnetty vapautukset aina vuodesta 1991 lähtien. Vuoden 2011 lainmuutoksen ansiosta varastorakennusten väestönsuojien määrä pieneni 20 kappaleesta 10:een, joten väestönsuojien kokonaisvähennys on vähäinen (10 kpl).

Erilliset pysäköintitalot 163 sekä muut pysäköintitilat, jotka kuuluvat rakennusluokituksen mukaan liikenteen rakennuksiin E. Liikenteen rakennusten ryhmästä poistetaan velvoite vain pysäköintitaloilta. Kun lakiin kirjataan, ettei väestönsuojan rakentamisvelvoite koske ”pysäköintitiloja”, jäävät kaikki pysäköintiin tarkoitetut tilat velvoitteen ulkopuolelle, eivätkä ne ole mukana määrättäessä muun rakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvoitetta. Näitä suojia ei ole montaa rakennettu eikä velvoite vähene

Ennen vuoden 1990 väestönsuojelulain muutosta tein ministeriössä kymmeniä kirjallisia tulkintoja siitä, mikä on kivirakenteinen rakennus, puhumattakaan puhelimessa annetusta neuvonnasta, joten tähän rulianssiin ei kannata uudelleen mennä.
Seuraavana esitän väestönsuojelulain 9 § muutoksen perustelut vuodelta 1990, perusteluissa luki seuraavaa:

”Nykyisen lain 9 §:n 1 momentin mukaan väestönsuoja on tehtävä suojelukohteessa sijaitsvaan **kiviseen tai rakenteeltaan siihen verrattavana**, jos sen kantava runko tai ulkoseinät ainakin pääosiltaan on tehty luonnonkivestä, tiilestä, betonista, kevytbetonista, teräksestä tai muusta sen kaltaisesta rakennusaineesta. Riippuvuus rakennusmateriaalista on aiheuttanut tulkintavaikeuksia ja johtanut rakentamisen kannalta epätyydyttäviin ratkaisuihin. Kun väestön suojaamistarve ei riipu rakennusmateriaalista, ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että väestönsuojat olisi rakennettava kaikkiin rakennuksiin rakennusmateriaalista riippumatta.” (Esko Koskinen). **Ei kannata palat tuohon vanhaan aikaan tulkitsemalla mikä on kivirakenteinen kevytrakenteista** rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus on tonttikohtainen ja kaikki viiden vuoden aikana rakennetut rakennukset lasketaan yhteen väestönsuojan rakentamisvelvoitteen määrittelyyn. On erittäin tärkeää mainita, että pykälässä lueteltuja rakennuksia ei oteta laskuissa mukaan. Näin on toimittu aiemmin maatilataloudentuotantorakennusten sekä lisätilan tekemiseen valmiissa rakennuksessa.

3).Rakennuksen ullakko ei ole oikea termi rakennuslupamenettelyssä, siksi se tulisi korvata termillä ”lisäkerros”, tämä tarkoittaa, että rakennusta korotetaan yhdellä tai useammalla kerroksella. Rakennuksen korotuksen yhteydessä olemassa oleva ullakko puretaan ja rakennetaan omaksi kerrokseksi. Tämä on aiheuttanut vaihtelevia tulkintoja kunnissa.
Väestönsuojan rakentaminen olemassa olevaan rakennukseen on hankalaa ja kallista. Siksi rakennuksen korottaminen tai maanalaisen tilan muuttaminen kerrosalaan kuuluvaksi ei aiheuta väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta, eikä niitä oteta lukuun väestönsuojan velvoitteen määrittelyyn.
Rakennuksen laajennuksen yhteydessä väestönsuoja voidaan toteuttaa, joten laajennus vaikuttaa velvoitteen laukeamiseen.

74 § Väestönsuojien rakenteelliset ja muut vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville suoja asevaikutuksilta ja rakennussortumilta sekä ionisoivalta säteilyltä ja myrkyllisiltä aineilta. Väestönsuojan lämpötilan, ilmanlaadun ja hygieenisen varustetason tulee olla tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojan koosta, rakenteesta ja sijainnista. Väestönsuojan teknisistä yksityiskohdista annetaan tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.
Väestönsuojan rakentamisessa ja varustamisessa käytettäville laitteille ja tuotteille asetettavista vaatimuksista, laitteisiin tehtävistä merkinnöistä sekä laitteiden mukana toimitettavista tiedoista ja ohjeista säädetään pelastustoimen laitteista annetussa laissa (10/2007).

Väestönsuojien rakentaminen perustuu kulloinkin voimassa olevaan Suomen turvallisuuspolitiikkaan. Mahamme kohdistuvaa suoraa ydinasehyökkäystä ei ole otettu enää huomioon vuoden 2011 lainuudistuksen jälkeen väestönsuojien vaatimuksissa. Väestönsuojan ilmanvaihdossa huomioidaan ydinaseen kaukolaskeuma. Väestönsuojan yhtäjaksoinen käyttöaika suunnitellaan kolmen vuorokauden pituiseksi, aiemman 10 vuorokauden sijaan.
Väestönsuojien rakenteiden kuormitukset suunnitellaan pitkäjännitteisesti eikä lyhytaikaisia liennytyksen heilahduksia kannata huomioon. Teräsbetonisten väestönsuojien elinkaari on ainakin 100 vuotta ja kallioon rakennettavien väestönsuojien satoja vuosia. Säännös on toiminut hyvin, siihen ei tarvitse tehdä muutoksia.

75 § 1 mom väestönsuojan rakentamisesta vapautus

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi asianomaista pelastuslaitosta kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen kokonaan tai määräajaksi laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan varsinaisen suojatilan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai vapautuksen myöntämiseen on muu painava syy. Vapautushakemuksista tehdyt päätökset tulee lähettää sisäministeriöön tiedoksi.

Jatkossa väestönsuojan vapautukset myönnettäisiin aluehallintoviraston, yhden toimijan sijaan kaikissa Suomen kunnissa rakennusvalvontaviranomaisen toimesta. Tämä saattaa aiheuttaa kunnissa rakennuttajien eriarvoista kohtelua.
Maakuntien pelastusviranomaisten lausunnoilla tulee olemaan maan yhtenäisen linjauksen kannalta ratkaiseva merkitys. Jotta pystytään seuraamaan ja ohjaamaan kuntien tekemiä vapautuspäätöksiä, tulee ne lähettää sisäministeriöön tiedoksi.

Jatkossa tärkeään rooliin nousee väestönsuojan hinnan yhtenäinen laskentatapa. Aluehallintovirasto on käyttänyt sisäministeriön teettämää väestönsuojien kustannuslaskelmaa käsitellessään väestönsuojien vapautushakemuksia. Valitusten myötä hallinto-oikeuksien päätökset ovat vahvistaneet aluehallintoviraston kustannuslaskelmat paikkansa pitäviksi.
S1- luokan väestönsuojan rakentamisen keskimääräinen kokonaishinta on 2000 euroa neliömetrille. josta noin puolet on väestönsuojaominaisuuksista johtuvia lisäkustannuksia.

Pienin varsinaiselta suoja-alaltaan 20 neliömetrin väestönsuoja maksaa vuoden 2017 hintatasossa 3300 euroa neliömetrille. Vastaavasti suurin varsinaiselta suoja-alaltaan 135 m^2 S1-luokan väestönsuoja maksaa 1700 €/m^2.

ARA:n raportissa mainitaan, että kyseinen hinta on saatu rakennuttajien kanssa käytyjen puhelinkeskustelujen pohjalta. Sillä ei ole minkäänlaista tieteellistä pohjaa. Ministeriön hinta perustuu tutkimuksiin sekä pitkäaikaiseen seurantaan. Hallinto-oikeudet ovat myös hyväksyneet sen. Asunnot ovat vai osa väestönsuojien rakentamisesta. Hinnoittelussa pitää käyttää kerrosalaan pohjautuvaa hinnoittelua joka on **20 € kerrosalaa kohti** ja tämä on lisäkustannus.

75 § 2 mom helpotukset valtioneuvoston- ja sisäministeriön asetuksesta

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi asianomaista pelastuslaitosta kuultuaan myöntää poikkeuksen väestönsuojalle sisäasiainministeriön asetuksella säädetyistä teknisistä vaatimuksista tai valtioneuvoston asetuksella väestönsuojalle säädetystä ~~koko- ja sijainti~~ vaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voisi kaikista valtioneuvoston asetuksella annetuista väestönsuojan teknisistä vaatimuksista myöntää helpotuksia. Valtioneuvoston asetusta laajennettiin lain laatimisen jälkeen käsittämää muitakin teknillisiä asioita kuin kokoa ja matkaa koskevia säädöksiä.

Nykyisestä sääntelyä poiketen väestönsuojien saa sijaita aiemman 250 metrin asemasta 500 metrin etäisyydellä asianomaisesta rakennuksesta. Yhteissuojissa väestönsuojaan kuljettava matka voisi olla tätäkin pidempi. Matkan pidentämismahdollisuutta arvioitaessa voitaisiin lupaharkinnassa käyttää laadittuja uhka-arvioita. Väestönsuojista pääosa (90%) tehdään rakennettavaan rakennukseen.

75 § 3 mom

~~*Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä pelastusviranomaisen arvion mukaan on ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.*~~

Tämä säädös voidaan kumota tarpeettomana, sisäministeriö ei ole käsitellyt yhtään alueellista vapautushakemustanykyisen lain pohjalta. Tämä oli Vapaavuoren aikaansaama vaatimus.

Nykyisessä laissa vapautuksen myöntämisen perusteena olevana painavana syynä olisi pidetty esimerkiksi sitä, että vapautusta hakevasta uudisrakennuksesta olisi suojautumisetäisyydellä laskennallisesti riittävästi olemassa olevia suojapaikkoja muiden tilojen yhteydessä myös vapautusta hakevan rakennuksen lakisääteisen suojautumisvelvollisuuden täyttämiseksi. Tällaisina laskennallisina suojapaikkoina olisi pidetty erityisesti kuntien rakentamia yleisiä väestönsuojia ja niissä olevia suojapaikkoja. Muun muassa osa Helsingin kaupungin alueella olevista metroasemista on toteutettu yleisiä väestönsuojia koskevien vaatimusten mukaisesti. Tämä käytäntö olisi aiheuttanut syrjintää ja eriarvoisuutta niitä kohtaan, jotka ovat joutuneet rakentamaan väestönsuojat normaaliin tapaan.

76 § *Väestönsuojan käyttö normaalioloissa ja käyttöönottovalmius*

Väestönsuoja sekä väestönsuojeluvälineet ja -laitteet on pidettävä sellaisessa kunnossa, että väestönsuoja voidaan ottaa käyttöön 72 tunnissa.

Aikaa väestönsuojan kunnostamiseen olisi edelleen 72 tuntia annetusta suojautumiskehotuksesta. Ennen suojautumiskehotusta ollaan valmiustilanteessa, jolloin väestönsuojat tarkastetaan, puutteet korjataan sekä varmistetaan väestönsuojan organisaation toiminta. Kunnostamisajan pidentyminen 24 tunnista 72 tuntiin on

mahdollistanut väestönsuojien tehokkaamman normaaliolojen käytön. Mahdollisen uhan ilmaannuttua suojia kunnostettaisiin tosiasiallisesti suojautumistarvetta vastaavalla tavalla ilman lain asettamaa tiukkaa aikavel-voitettakin.